Vlaanderen
is divers

26 FEBRUARI 2026

EINDRAPPORT VERVOLGTRAJECTEN NA INBURGERING

SAMENVATTING

1 Introductie en methodologie

Het inburgeringstraject vormt een meerwaarde als basis voor integratie.[1] Dat betekent echter niet dat alle inburgeraars na het traject al hun sociale, educatieve en professionele doelen kunnen bereiken. In opdracht van de Vlaamse Overheid ging het project Vervolgtrajecten na Inburgering (VIB) na hoe dit komt en wat daaraan te doen is. Het doel was om conceptueel aanbod te ontwikkelen dat ex-inburgeraars – zij die het inburgeringstraject succesvol hebben afgerond – versterkt, zodat zij hun doelen kunnen bereiken en duurzamer kunnen participeren en integreren.

Het project liep van januari 2022 tot en met september 2025 in Vlaanderen en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Het werd uitgevoerd door Atlas (stedelijk Agentschap Integratie en Inburgering in Antwerpen - promotor), Amal (stedelijk Agentschap Integratie en Inburgering in Gent) en AgII (het Vlaams Agentschap Integratie en Inburgering), in samenwerking met partners zoals de VDAB, de OCMW's en onderwijsinstellingen.

Het project combineerde onderzoek, proeftuinen, kennisuitwisseling en conceptontwikkeling. Dankzij het kwalitatief en kwantitatief onderzoek werden de doelen, drempels en noden van ex-inburgeraars geïdentificeerd. Hiervoor bevroegen we meer dan 4000 ex-inburgeraars en 600 interne en externe eerstelijnsmedewerkers die ex-inburgeraars ondersteunen. Lees hier het onderzoeks-rapport.

Op basis van de bevindingen werd een conceptueel aanbod ontwikkeld en in de praktijk getest. Die proeftuinen liepen in tien regio's in Vlaanderen en Brussel. Het aanbod bestond uit een basisvervolgtraject met individuele ondersteuning vanuit elk agentschap I&I, aangevuld met regionaal aanbod om aan specifieke lokale noden tegemoet te komen. Meer dan 2700 ex-inburgeraars werden ondersteund in de proeftuinen.

2 Resultaten en bevindingen

De doelgroep was erg divers. Vrouwen en langgeschoolden, al dan niet beroepsactief, waren wel opvallend oververtegenwoordigd in de proeftuin. Binnen de heterogene groep die beroep deed op een vervolgtraject, was een **duurzame professionele loopbaan** het dominante gemeenschappelijke doel. Het onderzoek maakt duidelijk dat ex-inburgeraars een stabiel leven willen opbouwen. Ze willen integreren en actief bijdragen en teruggeven aan de samenleving. De meeste ex-inburgeraars in de proeftuinen (hierna: cliënten) hadden concrete ambities rond werk en waren zich ervan bewust dat dit de verdere versterking van het Nederlands en/of beroepsvaardigheden vereist.

Of hun (veelal educatief-professionele) traject haalbaar was en ze hun doelen konden bereiken, hing af van hun **individuele situatie en regionale context**. Die individuele situatie heeft betrekking op iemands werkstatus, scholingsgraad, gezinssituatie en bijhorende zorgtaken, financiële situatie, NT2-niveau, digitale vaardigheden en/of netwerk. De regionale context omvat enerzijds het

[1] Skills and Labour Market Integration of Immigrants and their Children in Flanders: OECD 2023.

beschikbare aanbod, zoals onderwijsaanbod, vacatures, huisvesting, mobiliteit en kinderopvang, en anderzijds de toegankelijkheid van dienstverlening, de kennis en bereikbaarheid van begeleiders, en kansen van werkgevers en huisbazen. Deze factoren bepalen de haalbaarheid van het doel en het traject ernaartoe, alsook de eventuele nood aan ondersteuning hierin. De veelheid en diversiteit aan factoren benadrukt het belang van **maatwerk en een geïntegreerde, kwalitatieve aanpak** met het oog op een duurzame invulling van de noden en de versterking van zelfredzaamheid.

Ex-inburgeraars die hun doelen niet kunnen bereiken, missen vooral:

- transparante en toegankelijke **informatie** over hun mogelijkheden (zo mogelijk met een overzichtelijk actieplan),
- toegankelijk **aanbod** om hun vaardigheden te versterken,
- **begeleiding** en opvolging in functie van een duurzame professionele loopbaan die aansluit op hun intrinsieke motivatie en potentieel (ook voor beroepsactieven),
- de stabiele invulling van **basisbehoeften** zoals huisvesting en welzijn,
- en een **inclusieve maatschappij**.

De doelen van de cliënten zijn meestal helder en realistisch, maar voor velen is het onduidelijk waar en hoe te beginnen. Ze botsen op uiteenlopende **structurele drempels**, vooral rond taal, werk, informatie-ontsluiting, onderwijs, diploma-erkenning en basisvoorzieningen. Die drempels zijn onderling verweven met en versterken elkaar. Zonder houvast is het mogelijk dat men bij elke drempel met onbeantwoorde vragen blijft zitten en niet verder vooruit geraakt.

Voor zij die voor of tijdens het inburgeringstraject nog geen helder educatief-professioneel doel hebben, of de ruimte niet hebben om daar naartoe te werken, ontbreekt structurele **opvolging**. Daardoor verdwijnen zij mogelijk van de radar van de reguliere dienstverlening.

Beleidsversnippering, onvoldoende regie en beperkte uitwisseling en samenwerking tussen diensten, leidt bovendien tot langdurige, **lineaire trajecten die onvoldoende op elkaar zijn afgestemd**. Voor de meeste cliënten is het onhaalbaar en onwenselijk om eerst verder in te zetten op NT2, vervolgens op een opleiding of studie – al dan niet na diploma-erkenning – en tot slot pas op werk. Parallelle of lineaire trajecten kunnen efficiënte en duurzame participatie en integratie verhinderen.

Anderstaligen die snel aan het werk gaan om financieel zelfstandig te worden, komen mogelijk terecht in een **vicieuze cirkel**. Met enkel een basisniveau Nederlands (A2/1.2) belanden ze gemakkelijker in jobs waarin taal en (erkende) kwalificaties minder belangrijk zijn. Dit werk sluit meestal niet aan bij hun ervaring, talenten of ambities, biedt weinig doorgroeimogelijkheden, zorgt niet voor de versterking van het Nederlands en is vaak fysiek zwaar, wat tot uitval kan leiden. Om door te groeien naar werk dat beter aansluit bij hun motivatie en capaciteiten, is doorgaans een hoger taalniveau en een erkend diploma nodig. Het opleidingsaanbod voor anderstaligen is echter gericht op niet-beroepsactieven en vereist meestal een taalniveau boven A2/1.2. Door de financiële afhankelijkheid, beperkte groeikansen en mogelijke bijkomende drempels zoals onvoldoende kinderopvang, instabiele huisvesting en (onbewuste) discriminatie, is het erg moeilijk om (zonder ondersteuning) uit deze situatie te geraken.

De vervolgtrajecten boden **ondersteuning op maat** vanuit de toegankelijke en vertrouwde Agentschappen Integratie en Inburgering. Vertrekkende vanuit de noden en het – meestal professionele – doel van de cliënt, werd samen een educatief-professioneel traject uitgestippeld. Dit resulteerde in een **haalbaar actieplan** met concrete stappen en duidelijk vertrekpunt hoe eraan te beginnen. Bij elke actie was er **opvolging** ter detectie van drempels en voor eventuele bijsturing. Dit liet ook toe om de vervolgtrajecten te evalueren en de impact te meten. Voor de meeste cliënten waren één of twee opvolgcontacten voldoende. Drie kwart van de cliënten gaf aan dat ze zich gemotiveerder en meer zelfzeker voelden dankzij de dienstverlening.

Binnen de opvolging van de trajecten ondernam 88% van de cliënten actie, met een gemiddelde van 1,7 acties per cliënt. De meeste acties (31%) waren **competentieversterkende acties**, zoals het volgen van een NT2-cursus of beroepsgerichte opleiding. 27% van de acties waren gericht op het stabiliseren van iemands situatie, zoals de duurzame invulling van basisbehoeften (welzijn, huisvesting…) of diploma-erkenning. 21% betrof acties die rechtstreeks tot (beter) werk konden leiden zoals een sollicitatie of een gesprek met de huidige werkgever. 21% betrof oriënterende acties, waarbij iemand diens mogelijkheden verkende door bijvoorbeeld een jobbeurs, opendeurdag in het onderwijs of infosessie bij te wonen.

Eigenaarschap en zelfredzaamheid stonden centraal in het vervolgtraject. De eerstelijns-medewerker bood in de eerste plaats informatie, zo nodig na afstemming met partners. Waar mogelijk werd een actieplan – een overzicht van de individuele mogelijkheden of het traject naar het doel – opgesteld. Indien nodig werd de cliënt gecoacht en geadviseerd in diens doel- of trajectbepaling. De opzet van deze ondersteuning is dat de cliënt zelf de nodige acties kan ondernemen om diens doel te bereiken.

3 Aanbevelingen

Op basis van de bevindingen pleiten we voor een geïntegreerde aanpak die inzet op vroegtijdige detectie van potentieel en ambities, duidelijke en toegankelijke ondersteuning en informatie, voldoende aanbod, en structurele samenwerking vertrekkende vanuit mogelijkheden in plaats van drempels. Hieronder volgt een selectie van belangrijke aanbevelingen per thema:

Inburgering

- Integreer loopbaanoriëntatie en -planning, waar nodig met gespecialiseerde begeleiding, zo vroeg mogelijk in het inburgeringstraject. Geef de Agentschappen Integratie en Inburgering een actieve rol in de vormgeving van educatief-professionele trajecten naar het (langetermijn)doel, samen met onderwijs, lokale besturen (OCMW) en tewerkstellings-partners, inclusief werkgevers.[2] Zet in op doelgerichte invulling van NT2, diploma-erkenningsprocedures en het participatietraject, zodat inburgeraars hun jobdoelwit zo efficiënt mogelijk kunnen bereiken.
- Versterk de regie rond NT2 zodat de noden van de volledige NT2-doelgroep – zowel (potentiële) instromers als doorstromers – beter gecapteerd worden. Voorzie structurele uitwisseling(smogelijkheid) om de vraag bij instanties die NT2-noden detecteren (Agentschappen Integratie en Inburgering, NT2- en volwassenonderwijs, VDAB en andere aanbieders van volwassenopleidingen, hoger onderwijsinstellingen, OCMW's en leerwinkels), te capteren en geef hen hiervoor een signaalfunctie.
- Geef de Agentschappen Integratie en Inburgering een formele signaalfunctie naar de regisseur volwassenopleidingen (zie aanbeveling onder 'Werk') in functie van de behoefteanalyse en de opdracht rond toeleidingen naar beroepsgericht volwassenonderwijs.
- Vul de B1-maatregel[3] in in functie van de educatief-professionele doelen van de inburgeraar: breid voor wie mogelijk de NT2-focus uit en zet in op mondelinge en schriftelijke NT2-cursussen of geïntegreerd beroepsgericht opleidingsaanbod. Laat de strikte B1M-vereiste los wanneer alternatief aanbod doelgerichter is in functie van functioneel taalleren.
- Vanuit een gedeelde verantwoordelijkheid met de lokale besturen: zet in op voldoende en toegankelijk aanbod taaloefenkansen op maat buiten de lescontext.[4]

[2] Cfr. het project VDAI.

[3] Cfr. de mededeling aan de Vlaamse regering: B1 mondeling in het kader van het inburgeringstraject.

[4] Cfr. het project oefenkansen Nederlands Vlaamse Overheid.

Onderwijs en NT2

- Breid het NT2-aanbod boven A2/1.2 uit, zowel organisatorisch als inhoudelijk. Voorzie voldoende aanbod, ook toegankelijk voor beroepsactieven en ouders.
- Voorzie aanbod ter versterking van beroepscompetenties toegankelijk voor werkenden en ouders beroepsactieven en ouders.
- Evalueer startvoorwaarden en zet maximaal in op slaagvoorwaarden.
- Zorg dat het onderwijsaanbod met alle voorwaarden transparant, volledig en tijdig ontsloten en gekend is, zowel bij de doelgroep als potentiële toeleiders.
- Ontwikkel geïntegreerde trajecten die NT2 combineren met opleiding, werk of stage.[5] Faciliteer de uitbreiding (meer en meer diverse opleidingen), betere toegankelijkheid en geografische verspreiding van geïntegreerde trajecten: zet in op gerichte kennisdeling tussen organisatoren en structurele gezamenlijke inzet van middelen en materiaal. Werk financiële, praktische en talige drempels in het aanbod weg.
- Maak diploma-erkenning efficiënter en transparanter, en voorzie duiding van alternatieven.
- Implementeer de (geïntegreerde) voortrajecten hoger onderwijs structureel in alle regio's.
- Ontwikkel een centraal (digitaal) platform waarop geïntegreerde beroepsgerichte opleidingen geregistreerd worden, zodat het aanbod en de voorwaarden centraal terug te vinden zijn, toegankelijk voor toeleiders en doelgroep.

Werk en activering

- Verleg de focus van snelle activering naar duurzame educatief-professionele loopbanen. Zet in op begeleiding op maat, ook voor beroepsactieve werkzoekenden, zodat ook zij een professioneel doel kunnen bereiken dat aansluit bij competenties en ambities.
- Stimuleer inclusief arbeidsbeleid bij werkgevers, met ondersteuning voor en sensibilisering van de werkgever. Zet waar nodig in op begeleiding en instrumenten op de werkvloer. Informeer werkgevers over het beschikbare aanbod.
- Stimuleer *job crafting* en *(re)design* in functie van effectieve en toegankelijke instapjobs die groeikansen bieden. Zet in op reële doorgroeimogelijkheden en transparantie hierover voorafgaand aan tewerkstelling. Doorbreek hierbij sectorbehoud en stimuleer intersectorale mobiliteit, vooral in functie van knelpuntberoepen, bijvoorbeeld van de schoonmaak- naar de zorgsector.
- Voorzie een duidelijke regisseur voor beroepsgericht volwassenonderwijs die het aanbod afstemt op de (toekomstige) arbeidsmarkt.

Inclusie en gelijke kansen

- Versterk en handhaaf het antidiscriminatiebeleid op de arbeids- en woonmarkt. Dit omvat consequente monitoring, toegankelijke meldpunten, een praktisch-constructieve aanpak waar nodig en brede sensibilisering.
- Stimuleer diversiteitsbeleid bij werkgevers (inclusief de overheid) en onderwijsinstellingen via incentives, ondersteuning, vorming en sensibilisering rond inclusie. Maak inclusie een kwaliteitscriterium bij subsidiëring en toezicht van organisaties. Informeer hen proactief over het beschikbare ondersteuningsaanbod.

Beleidsdomeinoverkoepelend

- Ontwikkel een heldere gedeelde visie op en missie rond duurzame integratie. Deze moet gedragen worden door alle betrokken beleidsdomeinen en vertrekken vanuit de brede cliëntcontext. Voorzie hierbij een duidelijke rolverdeling tussen en structurele samenwerking met partners binnen werk, onderwijs, welzijn en lokale besturen, in functie van een duurzaam

[5] cfr. het project Taal en Talent.

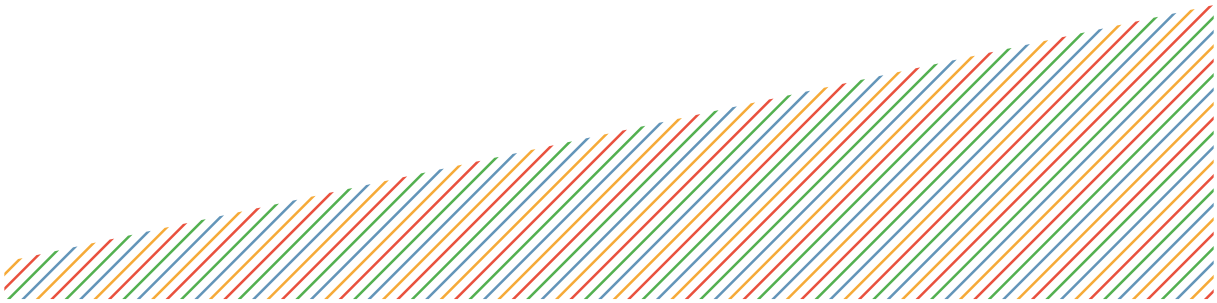
educatief-professioneel traject van de gedeelde cliënten. Het inburgeringstraject kan hierbij als startpunt van een breder geïntegreerd traject worden beschouwd.

- Ontwikkel een overkoepelend cliëntportaal zodat de cliënt een overzicht heeft van diens traject en begeleiding(en), met acties, afspraken en documenten.
- Ontsluit informatie in duidelijke taal (eventueel met vertaalfunctie naar contacttalen), zo volledig mogelijk en hou de informatie actueel, zowel voor de doelgroep zelf als voor potentiële toeleiders.
- Zet in op meer aanbod voor basisbehoeften zoals huisvesting, kinderopvang, mobiliteit, gezondheidszorg.

4 Slotbeschouwing

Het project Vervolgtrajecten na Inburgering bevestigt dat (ex-)inburgeraars ambitieus en gemotiveerd zijn, maar dat zij mogelijk op tijdelijke en structurele drempels botsen die duurzame (professionele) participatie en integratie verhinderen. Via toegankelijk aanbod, toegankelijke informatie, maatwerk met opvolging en constructieve samenwerking kunnen zij hun potentieel sneller en beter benutten, wat de hele samenleving ten goede komt.

Duurzame integratie vraagt weliswaar om een geïntegreerde aanpak, gedragen door alle beleidsdomeinen. Een helder en doelgericht geïntegreerd traject is nodig om (ex-)inburgeraars hun potentieel en ambities volledig te laten benutten. Door hun mogelijkheden en kansen te vergroten, versterken we de inclusie, economische draagkracht en de veerkracht van onze samenleving.

COLOFON

Atlas integratie & inburgering Antwerpen
atlas@antwerpen.be
03 338 70 00